

Policy Brief

ข้อเสนอแก้ไขร่างกรอบเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป

วันที่ 28 มกราคม 2556

เขียน สมาชิกวุฒิสภา

จาก เครือข่ายผู้ติดเชื่อเอชไอวี/เอดส์ ประเทศไทย, คณะกรรมการองค์การพัฒนาเอกชนด้านเอดส์, มูลนิธิเข้าถึงเอดส์, มูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์, เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก, ชมรมเพื่อนโรคไต, เครือข่ายเพื่อนมะเร็ง, มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค, มูลนิธิเอดส์ชนบท, กลุ่มศึกษาปัญหายา, มูลนิธิชีวีวิถี, มูลนิธิบูรณะนิเวศ, มูลนิธิสุขภาพไทย, โครงการศึกษาและปฏิบัติการงานพัฒนา และกลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA Watch)

ความเป็นมา

การจัดทำความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป จัดเป็นการจัดทำหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 190 ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ และจะต้องมีการออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา นอกจากนี้ หลายประเด็นในการเจรจา เป็นประเด็นที่ไทยไม่เคยเจรจาเปิดเสรีมาก่อนในเอฟทีเอกรอบอื่นๆ เพราะเป็นประเด็นที่มีผลกระทบสูง เช่น ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับยา ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ การคุ้มครองการลงทุนที่เปิดโอกาสให้การระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐและเอกชนสามารถใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศเป็นทางเลือกหนึ่งในการระงับข้อพิพาท และสินค้าทำลายสุขภาพเช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่ยี่ ดั้งนั้นจึงต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาและดำเนินตามขั้นตอนมาตรา 190 อย่างเคร่งครัด

สภาพปัญหา

การเตรียมการเจรจา เนื้อหาที่มีความบกพร่องและถูกละเลยหลายประการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประเทศในระยะยาว จึงควรที่สมาชิกวุฒิสภาจะช่วยพิจารณาแก้ไขเพื่อให้การเจรจาเป็นผลประโยชน์กับประเทศอย่างแท้จริง ดังนี้

1. ร่างกรอบเจรจาเริ่มต้นด้วยแนวนโยบายของรัฐบาล กรมเจรจาอ้างถึงนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 23 ส.ค.54 ว่า ‘มีนโยบายขยายความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการตลาดภายใต้กรอบความร่วมมือและข้อตกลงการค้าเสรีในระบบพหุภาคีและทวิภาคี โดยเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากความตกลงที่มีผลบังคับใช้แล้ว’ แต่ละเลยเนื้อหาสำคัญที่ตามมาอีก 2 ประโยค นั่นคือ **‘พร้อมทั้งวางแนวทางป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น กำหนดมาตรการในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ’** ทำให้การวางกรอบเจรจาละเลยที่จะวางแนวทางป้องกันผลกระทบ
2. วัตถุประสงค์และเป้าหมายการเจรจา ไม่ได้คำนึงถึงระดับการพัฒนา หลักการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน มีภูมิคุ้มกัน และความพร้อมของกฎหมายภายใน และไม่กำหนดให้มีระยะเวลาในการปรับตัวและมาตรการรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
3. หวังผลเพียงแค่การต่อสิทธิพิเศษทางการค้า (GSP) ทั้งที่สาเหตุของการถูกตัดสิทธิ GSP ว่าเกิดจากรายได้เฉลี่ยต่อหัวของไทยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงติดต่อกัน 3 ปีและมี ส่วนแบ่งการตลาดเกิน 17.5% ไปแล้ว และแม้จะถูกตัดสิทธิ GSP ทั้งหมดจะส่งผลกระทบกับการสูญเสียรายได้จากการผูกขาดตลาด ประมาณ 2,562 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 79,422 ล้านบาท) ไม่ใช่ทั้งหมดของมูลค่าการส่งออก 2.97 แสนล้านบาท แต่อย่างไร อีกทั้งไม่มีการประเมินผลจากวิกฤตยูโรโซนที่เป็นปัจจุบัน
4. ไม่มีการวางแนวป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับระบบสาธารณสุขของไทยดังที่งานวิจัยของสถาบันวิจัยหลายสำนักที่หน่วยราชการต่างๆที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมทรัพย์สินทางปัญญา และ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาอนุมัติให้จัดทำ ได้เคยเสนอแนะไว้ โดยเฉพาะความเห็นของสำนักงาน อย.ที่ระบุว่า “หากประเทศไทยซึ่งจะทำการเจรจาการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปถูกผูกมัดด้วยบทบัญญัติทั้งการขยายอายุการคุ้มครองสิทธิบัตร และการผูกขาดการขึ้นทะเบียนยา **จะส่งผลกระทบที่ร้ายแรงต่อระบบสาธารณสุข โดยเฉพาะการบริหารจัดการยาและเวชภัณฑ์ภาครัฐอย่างรุนแรงซึ่งหมายถึงผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชนไทย และกระทบกับความมั่นคงทางยาของประเทศในที่สุด**” โดยมีผลกระทบต้องบประมาณปีละไม่ต่ำกว่า 81,356 ล้านบาทจากการยอมรับการผูกขาดข้อมูลยา (Data Exclusivity) และปีละไม่ต่ำกว่า 27,883 ล้านบาทจากการขยายอายุสิทธิบัตร
5. ละเลยข้อห่วงกังวล และข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นได้ประมวลมาตั้งแต่ก่อนร่างกรอบเจรจา โดยประเด็นที่มีข้อห่วงกังวลสูงสุด ได้แก่
 - **ประเด็นทรัพย์สินทางปัญญา** ทั้งผลกระทบต่อการใช้ยาผลกระทบ และ

ผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพและการผูกขาดเมล็ดพันธุ์ ทำให้เกษตรกรต้องซื้อ
แพงมากกว่า 3-4 เท่าตัว

- **ประเด็นเรื่องคิมแอลกอฮอล์และยาสูบ** ซึ่งเป็นสินค้าที่มีอันตราย ต่อสุขภาพ
ของประชาชน การให้สินค้าเหล่านี้อยู่ในข้อตกลงทางการค้า ก่อให้เกิดผลกระทบทั้ง
ต่ออุปทานการบริโภค ปริมาณการบริโภค นอกจากนี้ ยังเป็นการจำกัดอำนาจของ
รัฐในการออกนโยบายและมาตรการเพื่อควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์และยาสูบ
ที่สำคัญหากปล่อยให้สินค้าไปอยู่ในรายชื่อสินค้าของการเจรจาการค้าแล้วนั้น การ
ถอดสินค้าดังกล่าวออกมาเป็นเรื่องที่ยากลำบากกว่า
 - **การคุ้มครองการลงทุนที่เปิดโอกาสให้ใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการ
ระหว่างประเทศในการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐและเอกชน** ซึ่งจะเปิดโอกาส
ให้นักลงทุนต่างชาติฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากงบประมาณแผ่นดินและล้ม
นโยบายสาธารณะต่างๆ
6. การจัดรับฟังความคิดเห็นที่ถูกต้องตามมาตรา 190 ในรัฐธรรมนูญ เพิ่งดำเนินการ
เมื่อวันที่ 23 ม.ค.ที่ผ่านมา ทั้งที่ร่างกรอบการเจรจาได้ถูกเสนอเข้ารัฐสภาไปแล้ว
ก่อนการจัดรับฟัง ความเห็นด้วยซ้ำ ทำให้มีความสับสนเสี่ยงที่จะละเมิดรัฐธรรมนูญ
อีกทั้ง สมาชิกรัฐสภาไม่ได้รับเอกสารประกอบวาระนี้พร้อมจดหมายเชิญประชุม ซึ่ง
อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาอย่างรอบคอบ ทั้งที่รัฐธรรมนูญให้เวลาแก่
สมาชิกรัฐสภาถึง 60 วันในการพิจารณา

ข้อพิจารณาทางเลือกการตัดสินใจ

ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป เป็นประโยชน์กับ
ประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับ
ผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

ทางเลือกที่ 1 ให้คณะรัฐมนตรีกลับไปพิจารณาร่างกรอบฯใหม่ โดยปรับให้สอดคล้องกับ
ที่ได้จัดรับฟังความคิดเห็นสาธารณะและข้อเสนอแนะจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้
ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

ทางเลือกที่ 2 ให้คณะรัฐมนตรียอมให้มีการแก้ไขร่างกรอบฯในรัฐสภา โดยเฉพาะ
ประเด็นที่มีข้อห่วงกังวลสูงที่สุด กล่าวคือ ประเด็นทรัพย์สินทางปัญญา (ข้อ 5.11), สินค้า
แอลกอฮอล์และยาสูบ (ข้อ 5.1) และ การลงทุน (ข้อ 5.9) (ตามเอกสารแนบ - ข้อเสนอในการ
ปรับแก้ร่างกรอบเจรจา)

ทางเลือกที่ 3 ให้รัฐสภาตั้งคณะทำงานพิเศษ พิจารณาภายในเวลา 60 วันตามที่ระบุใน
รัฐธรรมนูญ ก่อนจะกลับมารายงานให้รัฐสภาพิจารณาอีกครั้ง